

Označevanje varovalnih oblačil

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Ljubljana

Skladno z zahtevami Uredbe (EU) št. 1007/2011 o tekstilnih imenih in s tem povezanim etiketiranjem in označevanjem surovinske sestave tekstilnih izdelkov morajo biti tekstilni izdelki obvezno označeni s podatki o surovinski sestavi. Del tekstilnih izdelkov, ki so namenjeni zaščiti pred minimalnimi tveganji, kot so delovne halje, eno- in dvodelna zaščitna oblačila, oblačila za varovanje pred dežjem, itd., pa morajo imeti poleg etiket ali oznak o surovinski sestavi tudi vse potrebne oznake, kot to določa Pravilnik o osebni varovalni opremi, Uradni list RS, št. 29/2005, 23/2006 in 76/2011 (v nadalnjem besedilu: pravilnik).

Pravilnik razporeja proizvode osebne varovalne opreme (OVO) v tri kategorije. V I. kategorijo so uvrščena varovalna oblačila, ki uporabnika varujejo pred minimalnimi tveganji, katerih učinke lahko uporabnik varno in pravočasno ugotovi (predpasniki za strokovno uporabo, pokrivala, sezonska oblačila). V II. kategorijo so uvrščena oblačila, ki so izdelana za zagotavljanje posebne vrste zaščite. Oblačila, ki so namenjena za varovanje pred smrtnimi nevarnostmi (nevarnosti, povezane z elektriko, popolna atmosferska izolacija, okolja z nizko ali visoko temperaturo), pa so uvrščena v III. kategorijo.

Pomoč pri razvrščanju varovalnih oblačil v ustrezno kategorijo nudi Vodnik za razvrščanje varovalne opreme v ustrezne kategorije.¹ Del vodnika, ki se nanaša na varovalna oblačila, je prikazan v preglednici 1.

Varovalna oblačila	Kategorija OVO
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne) za poklicno uporabo, ki so bili načrtovani za zagotavljanje zaščite pred vremenskimi razmerami, ki niso izjemne ali ekstremne.	I
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne), ki so bili načrtovani in izdelani za zaščito pred mehanskim delovanjem s površinskimi učinki.	I
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne), ki so bili načrtovani in izdelani za zaščito pred nevarnostmi v zvezi z ravnanjem z vročimi predmeti, kjer uporabnik ni izpostavljen temperaturi, ki bi presegala 50 °C, ali nevarnim udarcem.	I
Vsi deli oblačil z dodatki (ki jih je z oblačil mogoče ločiti ali tudi ne; v nadalnjem besedilu: ločljivi), ki so bili načrtovani in izdelani zaradi zagotavljanja posebne vrste zaščite.	II
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne), ki so bili načrtovani in izdelani za zaščito pred nevarnostmi, povezanimi z elektriko.	III
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne), ki so bili načrtovani za uporabo v okoljih z visoko temperaturo, katerih učinki so primerljivi s tistimi pri temperaturi zraka 100 °C ali več in za katera je lahko značilna prisotnost infrardečega sevanja, plamenov ali večjih količin taline.	III
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne), ki so bili načrtovani in izdelani za uporabo v okoljih z nizko temperaturo, katerih učinki so primerljivi s tistimi pri temperaturi zraka -50 °C ali manj.	III
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne), ki so bili načrtovani in izdelani za zagotavljanje omejenega obsega zaščite ² pred škodljivimi kemičnimi vplivi ali pred ionizirnimi sevanji.	III
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne), ki so bili načrtovani in izdelani za zagotavljanje popolne atmosferske izolacije.	III

¹ Vodnik za razvrščanje osebne varovalne opreme v ustrezne kategorije je povzet po vodniku »Useful facts in relation to the Personal Protective Equipment« in drugih dokumentih, ki jih Evropska komisija pripravlja zaradi boljšega javnega dostopa do informacij. Vodnik ni pravno zavezujoča razloga pravilnika oziroma direktive.

² Proizvajalec mora označiti proizvode, ki zagotavljajo tako zaščito, in čas trajanja te zaščite.

Izjeme, ki ji pravilnik ne obravnava	
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne), ki so bili načrtovani in izdelani posebej za uporabo v oboroženih silah ali se uporabljajo pri vzdrževanju reda in miru in ki vključujejo neprebojna oblačila ali jopiče; oblačila za zaščito pred biološko kontaminacijo in pred ionizirnim sevanjem.	0
Oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne) za zasebno uporabo, ki so bili načrtovani in izdelani za zagotavljanje zaščite pred vremenskimi razmerami, ki niso izjemne ali skrajne.	0
Običajna oblačila in/ali dodatki (ločljivi ali ne) ali športna oblačila in/ali dodatki (ki ne nudijo posebne zaščite), vključno z uniformami.	0

Preglednica 1: Razvrstitev varovalnih oblačil v posamezne kategorije

Za oblačila, ki sodijo v I., II. ali III. kategorijo, najdemo podroben opis splošnih zahtev v standardu SIST EN 540:2004, *Varovalna obleka - Splošne zahteve*. Ta standard je na Seznamu standardov, katerih uporaba ustvarja domnevo o skladnosti proizvoda z zahtevami pravilnika oziroma direktive 89/686/EGS. Seznam je dosegljiv na spletni strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo ter se vsaj enkrat letno posodobi (http://www.mgrt.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/notranji_trg/seznamy_harmoniziranih_standardov/#c17525).

Standard SIST EN 540:2004 obravnava splošne zahteve glede ergonomije, neškodljivosti, velikosti, modela, staranja, združljivosti in označevanja zaščitnih oblačil ter tudi potrebnih informacij za proizvajalca zaščitnih oblačil.

Za uporabnika sta v tem standardu najpomembnejši točki 7 in 8:

Točka 7: Označevanje zaščitnega oblačila

Vsak del zaščitnega oblačila mora biti opremljen z oznakami:

- a) v uradnem jeziku države, v kateri je proizvod v prodaji;
- b) na proizvodu ali na etiketi, pritrjeni na proizvodu;
- c) ki so pritrjene vidno in čitljivo;
- d) ki vzdržijo določeno število postopkov čiščenja.

Oznake in piktogrami (dodatek E standarda) morajo biti dovolj veliki, da omogočijo takojšnje razumevanje in čitljivost številk.

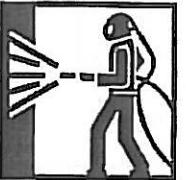
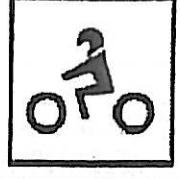
V preglednici 2 so prikazani piktogrami iz dodatka E standarda SIST EN 540:2004, ki s svojo obliko (oblika ščita) označujejo oziroma navajajo, da je oblačilo predvideno za varovanje pred določenimi nevarnostmi.

Piktogrami	Predvidena zaščita	Piktogrami	Predvidena zaščita
	Varovanje pred gibajočimi deli, ISO 7000-2411		Varovanje pred toploto in ognjem, ISO 7000-2417
	Varovanje pred mrazom, ISO 7000-2412		Varovanje pred ureznninami in vbodi, ISO 7000-2485
	Varovanje pred slabim vremenom, ISO 7000-2415		Varovanje pred onesnaženjem z radioaktivnimi delci, ISO 7000-2484
	Varovanje pred kemikalijami, ISO 7000-2414		Varovanje pred nevarnostmi mikroorganizmov, ISO 7000-2491
	Varovanje pred statično elektriko, ISO 7000-2415		
	Varovanje pred verižnimi žagami, ISO 7000-2416		

OPOMBA: Piktogrami v obliki ščita označujejo, da je oblačilo predvideno za varovanje pred nevarnostmi. Vrsto nevarnosti simbolizira lik znotraj okvirja ščita.

Preglednica 2: *Piktogrami*

V dodatku E standarda SIST EN 340:2004 pa so predstavljeni tudi piktogrami, ki s svojo obliko (oblika kvadrata) kažejo predvideno **uporabo** varovalnega oblačila. Leti so prikazani v preglednici 3.

		
Varovalno oblačilo (oprema) za gasilce, ISO 7000-2418	Dobro vidno varovalno oblačilo (oprema), ISO 7000-2419	Varovalno oblačilo (oprema) pri postopkih peskanja, ISO 7000-2482
		
Varovalno oblačilo (oprema) za voznike motornih koles, ISO 7000-2618		

OPOMBA: Piktogrami v obliki kvadrata označujejo predvideno uporabo oblačila. Vrsto uporabe simbolizira lik znotraj kvadratnega okvirja.

Preglednica 3: Piktogrami, ki kažejo namen uporabe varovalnega oblačila

Točka 8: Informacije, ki jih zagotovi proizvajalec

Informacije morajo biti zagotovljene kupcu vsaj v jeziku(-ih) države, kjer je proizvod v prodaji.

Informacije, ki morajo biti podane nedvoumno, so:

- a) vse zahteve iz točke 7.2 standarda (specifične oznake):
 - ime, blagovna znamka ali drug razpoznavni (identifikacijski) znak proizvajalca ali njegovega pooblaščenega zastopnika,
 - oznaka tipa proizvoda, trgovsko ime ali koda,
 - piktogrami in ravni zaščite, če je primerno,
 - oznake vzdrževanja (v skladu s 6. točko standarda),
 - osebna varovalna oprema za enkratno uporabo mora biti označena za opozorilom: »Ni za ponovno uporabo«.
- b) ime in polni naslov proizvajalca in/ali njegovega pooblaščenega predstavnika (op.: elektronski ali drug naslov, ki je namenjen kontaktu za vračilo proizvoda, je dobrodošel);
- c) ime in polni naslov ter identifikacijska številka priglašenega organa za ugotavljanje skladnosti, ki je vključen v pregled tipa in ali kontrolo kakovosti;
- d) številka uporabljenega evropskega standarda (EN ...) in leto njegove objave;
- e) obrazložitev vsakega piktograma in predstavitev ravni zaščite. Osnovna obrazložitev preskusov, ki so bili uporabljeni pri varovalnem oblačilu, in ustrezni seznam ravni zaščite, po možnosti v obliki preglednice;
- f) vse pomembne sestavine materialov z dodatki v zaščitnih oblačilih;

g) navodilo za uporabo, kjer je to primerno, glede na določen standard:

- preskus namestitve, ki ga opravi uporabnik pred nošenjem,
- namestitev (kako namestiti in odstraniti),
- navodilo, kako uporabljati proizvod, da se zmanjša tveganje za nastanek poškodb,
- omejitev uporabe (na primer: temperaturno območje itd.),
- navodila za skladiščenje in vzdrževanje z najdaljšim obdobjem med preverjanji vzdrževanja,
- popolno navodilo za čiščenje in/ali razkuževanje (na primer: temperatura čiščenja, postopek sušenja, pH vrednost, mehansko delovanje, največje število postopkov čiščenja),
- opozorilo glede težav, ki se lahko pojavijo (na primer pri domačem čiščenju umazanih oblačil),
- podrobnosti glede dodatnih delov zaščitnega oblačila, ki jih je treba uporabiti za doseganje nameravane (pričakovane) zaščite,
- informacijo o materialih, uporabljenih v proizvodih, ki lahko sprožijo alergije ali pa so lahko raktovorne, strupene ali mutagene,
- podrobnosti o vseh značilnih ergonomskih posledicah uporabe proizvoda, kot so: zmanjšanje vidnega polja, ostrine sluha ali tveganja vročinskega šoka,
- navodila, kako na proizvodu prepozнатi staranje in izgubo ravni zaščite,
- koristne ilustracije, številke delov itd. naj bodo v dodatku,
- navodila glede popravil.

h) priporočila glede dodatkov in nadomestnih delov, kjer je to primerno;

i) tip primerne embalaže za prevoz, kjer je to primerno;

j) navodilo za recikliranje, varno uničenje in odstranitev, kjer je to primerno (na primer mehanski razkroj pri sežiganju oblačil).

Če so oblačila namenjena tudi varovanju pred določenimi (predvidenimi) nevarnostmi, potem morajo izpolnjevati tudi zahteve teh standardov, na primer SIST EN 342:2004, *Varovalna oblačila - Oblačila in kompleti za zaščito pred mirazom*, ter biti označena tudi v skladu z zahtevami teh standardov.

Ne smemo pa mimo dejstva, da mora biti oblačilo, ki ga je proizvajalec deklariral kot osebno varovalno opremo, skladno s pravilnikom označeno tudi z oznako CE.

V okviru zagotavljanja skladnosti proizvodov osebne varovalne opreme je določena tudi zahteva za označevanje le-teh z oznako CE (10. člen pravilnika). Oznako CE je treba namestiti na vsak kos proizvedene osebne varovalne opreme (torej tudi na oblačila) tako, da je na vidnem mestu, čitljiva in obstojna v celotnem obdobju življenske dobe, ki je načrtovana za to osebno varovalno opremo. Če to zaradi značilnosti proizvoda ni mogoče, mora biti oznaka CE nameščena na embalaži.

Poleg oznake CE morajo biti na osebni varovalni opremi nameščene tudi identifikacijske ali prepoznavne oznake, ki so neposredno ali posredno povezane z varnostjo in zdravjem, kot to določa točka 2.12 Priloge II pravilnika. Po možnosti naj imajo obliko usklajenih piktogramov ali ideogramov.

Uporaba varovalnega oblačila. Vir: 3M (East) AG, Švica

Te oznake morajo ostati v celoti čitljive v vsej predvideni dobi uporabe osebne varovalne opreme. Poleg tega morajo biti te oznake popolne, natančne in razumljive, da preprečijo napačno razlago, še zlasti, kadar vključujejo besede ali stavke. Zagotovljene morajo biti vsaj v slovenskem jeziku.

Proizvajalec osebne varovalne opreme, ki je uporabil harmonizirane standarde ter je opremo ustreznou označil s podatki o uporabljenem standardu (oznake na proizvodu, embalaži itn.) in to navedel v listinski dokumentaciji (na primer v ES-izjavi o skladnosti), mora za vsak proizvod tudi zagotoviti ustrezeno in medsebojno skladno tehnično dokumentacijo.

V skladu z 8. členom pravilnika mora proizvajalec ali njegov pooblaščeni zastopnik s sedežem v Evropski skupnosti za vsak tip osebne varovalne opreme, preden jo da na trg, sestaviti tehnično dokumentacijo, katere del so tudi navodila za uporabo (poglavlje 1.4 Priloge II). Vsebina navodila za uporabo mora biti lahko razumljiva uporabniku in mu mora omogočati pravilno uporabo proizvoda. Kadar je proizvod namenjen prodaji na ozemlju Republike Slovenije, mora biti navodilo za uporabo v celoti zagotovljeno v slovenskem jeziku.